

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווייען - גליון תרס"ג-ד

סעודה שלישית פרשת ראה תשע"א לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב ווייען - לאק שעלדריק

כה-ה), בתוך כל אחד ואחד מישראל, ללמד לבני אדם שיעשו את עצמם לבית ה', מקום השראת השכינה בתחתונים, שיתנהגו בדרכי התורה, ואז הוא נעשה בעצמו מרכבה להשכינה. וככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, כן תעשו לדורות, ללמוד ממנה להעשות בעצמו בית ה'.

ומצינו גם במשכן זה של גוף האדם, שיש לשמרו שלא לאבדו ולהזיקו, וכמו שנאמר (דברים ד-טז) ושמרתם מאד לנפשותיכם. ואמרו (בבא קמא צא): אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש (בראשית ט-ה), רבי אלעזר אומר מכאן שאין אדם רשאי לחבל בעצמו ע"ש. והנה מצינו בנזיר, שאמר הכתוב וכפר עליו מאשר חטא על הנפש (במדבר ו-א), ובגמרא (נדרים י) רבי אלעזר הקפר ברבי אומר, וכי באיזה נפש חטא זה, אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר, ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה, מכאן שכל היושב בתענית נקרא חוטא ע"כ.

ולעומת זה מצינו (תענית יא) דרבי אלעזר אומר הנקרא קדוש שנאמר (שם ו-ה) קדוש יהיה גדל פרע ע"כ. ויש להבין איך יתכן פלוגתא מהקצה אל הקצה, דמה דלרבי אלעזר הקפר נקרא חוטא, הווי לרבי אלעזר קדוש. והנה בגמרא (נדרים טז) פריך דאיך יליף מקרא דאשר חטא, הלא הדין קרא בנזיר טמא כתיב. ומשני דלכך נכתב שם משום דשנה בחטא הוא ע"כ. והיינו שנוזר טמא עשה שני חטאים, ציער עצמו מן היין, וגם נטמא, אבל בודאי גם נזיר שלא נטמא נקרא חוטא ע"כ. ועדיין לא נתיישב היטב, כיון דכל נזיר טהור הווי חוטא, למה נאמרה רק במי ששנה בחטא. (ועיין בזה בפלי יקר פ' נשא).

ונראה בביאורו, דהנה בתוס' (נזיר ב: ד"ה ואמאי) כתבו, דאם כי המצער עצמו קרוי חוטא, מכל מקום המצוה רבה על החטא, מידי דהווי אמתענה תענית חלום בשבת, דיש לו

ונתצתם את מזבחותם ושבתם את מצבותם וגו', ואבדתם את שמם מן המקום ההוא, לא תעשון לה' אלקיכם, כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם, לשכנו תדרשו ובאת שמה וגו', (יב-ג). וברש"י לא תעשון כן, להקמיר לשמים בכל מקום כי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבח, אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב (ספרי יב-ו) ע"כ. ולכאורה לפי פירוש השני תקשה המשך הכתובים, לא תעשון כן לה' אלקיכם כי אם אל המקום אשר יבחר ה' וגו'.

וכתב בתורת משה (עד) לכאר על פי דברי הרמב"ן שהביא מספרי (ראה ה) לשכנו תדרשו, דרוש על פי הנביא, יכול תמתין עד שיאמר לך נביא, תלמוד לומר לשכנו תדרשו ובאת שמה, דרוש ומצא ואחר כך יאמר לך נביא ע"כ. והיינו שהקב"ה לא גלה להם מקום המקדש עד בימי דוד, והיינו לשכנו תדרשו, דרוש על פי נביא, ובאת שמה. הנה לפי זה לכשיבנה בית המקדש על כרחך יצטרכו לנתוץ ולהרוס המשכן שהיה עומד שם המזבח והארון כדי לבנות בית המקדש במקומו. ואילו לא חטאו ולא נחרב שילה על ידי פלשתים, היו ישראל בעצמם צריכים לנתוץ ולבנות בית המקדש לכשיתגלה להם המקום. והיינו את מזבחותם תתוצון לא תעשון כן לה' אלקיך, פירש"י אזהרה לנותץ אבן ממזבח ובית המקדש, ואמר כי אם אל המקום וגו', לשכנו תדרשו, אז הותר לנתוץ ותעשון כן לה' אלקיכם, לנתוץ משכן זה כדי לבנות בית המקדש עולמים ודפח"ח.

ונראה דיש בזה לימוד מוסר בדרך העבודה, כי תכלית המקדש הוא, ועשו לי מקדש ושכנתי 'בתוכם' (שמות

מצוה לבטל החלום, וקצת עבירה עשה שהתענה בשבת, שהרי צריך לישב בתענית למחרת השבת לכפר על שהתענה בשבת ע"ש. וכן הוא בתום' (תענית יא. ד"ה אמר). ובספר **שם משמואל** (פ' נשא תרעג קמו.) הוסיף בביאורו, דהרי זה דומה לאיש המבזבז ממונו למצוה, אף שאדם חייב להיות חס על ממונו, מכל מקום המצוה היא במעלה יותר מממונו, ורשאי להפסיד מממונו כדי להשיג המצוה. וכן הוא לענין צער הגוף, אף שאין אדם רשאי לחבול בעצמו, מכל מקום כדי להשיג תכלית יותר נכבדה מגופו רשאי לצער את עצמו, על כן רשאי אדם להתענות באשר על ידי התענית משיג חיות ממקום גבוה יותר, ועיין ב**זוה"ק** (ח"ב ב: ס"ב). וזהו ענין הנזיר שמצער את עמו כדי להשיג קדושה עליונה, כי השגת קדושה עליונה כזו יותר נכבדת מגופו ע"כ. וזה דומה ללאו דבל תשחית, דדיקלא דמען קבא אסור למקצייה, אבל אם היה מעולה בדמים, שדמיו יקרים לבנין יותר משבח פירותיו, מותר לקיצצו (בבא קמא צא:), והיינו משום דהשבח שמרויח עולה יותר מהפסדו, כמו מי שהשקיע מהונו וזו להרויח בו עשרה זוזים, כן ההתעלות של הנפש על ידי התענית עולה יותר על הפסד גופו בתעניתו.

זוהו הענין שאמרו חז"ל (אבות ו-ד) כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה. ולכאורה איך יתכן זה הלא המצער עצמו חוטא בנפשו, ועל כן סיים 'אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא', ואם כן מה שמקבל האדם עבור זה שזה הרבה יותר מצער, כי זוכה לתורה שנותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא, והתורה נקנית רק במיעוט מאכל ומיעוט משתה ומיעוט שינה ומיעוט תענוג (שם ו-ה), וכיון ששכרו יותר מהפסדו שפיר שרי.

זוהו ענין התעניות והסיגופים המובאים בספרי קודש לצורך תיקון החטאים, כי הפגמים הנשואים דבוקים בנפש האדם הם גדולים ועצומים, ובסופן יצטרכו למרק אותם בגיהנם ובחיבוט הקבר וכו', והצער כל שהוא שעובר עליו בחיים מזככים נפשו ומטהרים נשמתו. וכמו שאין לבזבז ממונו, מכל מקום לצורך תיקון החטא נאמר וחטיך בצדקה פרוק (דניאל ד-כד), עד שאמרו שעל זה לא נאמר המבזבז לא יבזבז יותר מחומש (כתובות סו:), כי עושה זאת לצורך רפואת נפשו, וכל אשר יש לו יתן האדם בעד רפואתו (**ליקוטי אמרים** אגרת

התשובה פרק ג), וכמו כן מכל שכן כשמוותר תענוגי וצורכי גופו למרק חטאיו, בודאי שזה מביא התעלות יתירה לגופו, הרבה יותר ממה שהיה לו מקדם, ומה לו בגוף מעונג כאשר פנימויותו פצועה ונשחתת.

זבזה יתבאר למה נאמר זה בנזיר טמא דייקא, כי באמת יש להבין איך בא להנזיר טומאה שיסתור נזירותו, הלא רגלי חסידיו ישמור (שמואל א ב-ב), ולא יאונה לצדיק כל און (משלי יב-כא), ואם כן הנזיר הזה שרצה לקדש עצמו בנזירותו, והבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד.), למה לא היה נשמר מן השמים שלא ימות עליו מת פתע פתאום.

אבל הענין הוא, כי שמירה זו הוא רק במי שעושה הדבר לשם מצוה גרידא, בלתי לה' לברו, אבל אם יש לו פניה במעשיו, כיון שמעורב בו גם מחשבה אחרת לתועלת עצמו, לא יסיעו לו בשמירה מעולה לשנות עליו דרכי טבע העולם. (ועיין כעין זה בחתם סופר פ' תצא פח). והנה העושה מצוה שכרוך בו נדנוד חטא מצד אחר, אין לעשותו רק כאשר עושהו לשם שמים לברו, דוגמת מה שמצינו במפרשים לגבי עשה דוחה לא תעשה, שזהו רק כאשר מכין לשם מצוה. (עין שו"ת בית יצחק י"ד ח"ב סימן קסח אות יב). ולכן בנזיר שכרוך בו חטא במה שמצער נפשו, אבל הוא לתועלת, והוי כמעולה בדמים דמותר לבזבז ולהשחית, היינו רק כאשר עושהו לשם מצוה, ואז קדוש יאמר לו. אבל אם מת עליו נפש בפתע פתאום, ולא היה לו שמירה מן השמים שלא יארע לו כן, הרי זה לסימן כי נזירותו לא היה בלתי לה' לברו, שהרי רגלי חסידיו ישמור, ואם כן נתברר מזה כי חוטא בנזירותו, וכיון ששנה בחטא, שנשמא במת, בזה נתגלה כי חטא גם בנזירותו, וכפר אשר חטא על הנפש.

ורק כאשר האדם מקבל נזירותו עליו לשם שמים בלתי לה' לברו, אז עולה במעלתו במה שמתקדש בתעניתו יותר ממה שחובל עצמו בתעניתו, וקדוש יאמר לו. ויסופר על הגה"ק **מאוסטראווצע** זצ"ל שהיה רגיל בתענית, ושאלו אותו הלא כל היושב בתענית נקרא חוטא, והשיב שלכן דייקו בלשונם 'היושב' בתענית, ולא אמרו כל המתענה, דאם על ידי התענית הוא הולך ומוסף בעבודת השם שפיר רשאי, ורק אם על ידי חלישת התענית יחלש בעבודת ה', ויהיה 'יושב' בתענית, לאדם כזה אסור להתענות (אוצר שיחות צדיקים דף מ).

וְלִכֵּן אחר שאסר לנו הכתוב לנתוץ אבן מן המזבח ומן העזרה, אשר זה כולל גם אזהרה על האדם לשמור על גופו, אשר היכל ה' המה, ואסור לחבל בעצמו, עד שגם לצער עצמו מן היין נקרא חוטא, מכל מקום כמו דמותר לנתוץ משכן שילה כדי לבנות בית עולמים, כן רשאי להחליש גופו במיעוט מאכל ושינה, ולנתוץ אבן ממזבחו, אם עושה זאת כדי לבנות בית עולמו, להעלות המשכן שלו למעלה גבוה יותר מקדם, שגיגע למדריגת אשריך בעולם הזה ובעולם הבא יחד, מותר לו לענות ולהחליש גופו, ולנתוץ אבן מהמזבח. ומסיים והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם וגו', כי התענית וחלישות הגוף הוא במקום קרבן, וכמו שאומרים (כיום כפור קמן) חלבי ודמי הנמעט בצומי תמור חלבים ודמים.

וְאָמַר הכתוב להלן בפרשה, כי עם קדוש אתה לה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו, עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה, ואכלת לפני ה' אלקיך וגו', למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים (יד-כא). ועיין ברש"י לכאר סמיכות הפסוק לא תבשל גדי בחלב אמו, עם עשר תעשר ע"ש. עוד ברש"י שנה שנה, מכאן שאין מעשרין מן החדש על הישן (ספרי) ע"כ.

וַיֵּשׁ לומר דאיתא בנגמרא (ברכות סג.) אמרי דבי רבי ינאי מאי דכתיב (משלי ל-לג) כי מוץ חלב יוצא חמאה, במי אתה מוצא חמאה של תורה, במי שמקיא חלב שינק משדי אמו עליה [המוציא את החלב שמוציץ משדי אמו על דברי תורה, חמאה הוא לז] ע"כ. הרי לנו כי מי שרוצה לזכות לכרתה של תורה, לא רק שצריך למעט בתענוגי גופו, עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך גופו תתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו (תוס' כתובות קד.), אלא גם כוחותיו שהשיג משחר ימי ינקותו צריך להקיא להגיע לחמאה של תורה. וכמו שמצינו במשה רבינו כאשר עלה למקום לקבל התורה, ויכסוהו הענן ששת ימים, ויקרא אל משה ביום השביעי (שמות כד-טו), למרק אכילה ושתיה שבמעיו (יומא ד:).

וְדוּד המלך ביקש (תהלים כו-ד) 'אחת' שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתו בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, והכוונה דאיתא במדרש (ויק"ר ב-א) אדם אחד ממאלף מצאתי (קהלת ז-כח), אלף בני אדם נכנסין למקרא, יוצא

מהן מאה למשנה, עשרה לתלמוד, ואחד להוראה ע"כ. ועל זה התחנן שיוכה להיות אותו האחד שיוצא לשלימות התורה, וזהו 'אחת' שאלתי מאת ה', שיהיה הוא אותו היחידי שיוכה לשבת בבית ה' כל ימי חייו.

וְאִם כן מאה היוצאין למשנה הם מעשר ראשון מהאלף הנכנסין, ושוב יש עשרה היוצאין לתלמוד הם מעשר שני, ושוב מעשרה האחרונים יש מעשר שלישי, אדם אחד ממאלף מצאתי. ואין להאדם להסתפק ולהיות שבע רצון במה שהוא מעשר ראשון שיוצא למשנה, הלא ישנם ט' מאות שלא יצאו, אלא יש לו לעשר מעשר שני, להיות מהעשרה היוצאין לתלמוד, דגם כאשר כבר הגיע למדה זו, יש לו להשתדל לזכות לכרתה של תורה, שיהיה גם מעשר מן המעשר, להיות האחד היוצא להוראה. ודבר זה תליא כפי מה שממית עצמו על התורה, להקיא החלב שינק משדי אמו עבור תורה.

וְעַל כן אמר הכתוב, עשר תעשר את כל תבואת זרעך דייקא, היינו מהבנים שלך תשתדל שיתגדלו להיות מעשר מהאלף הנכנסין לבית התלמוד, ולא תסתפק במעשר חדא, אלא עשר תעשר, להגיע שוב למדריגת מעשר שני, ושוב למעשר השלישי, אחד מני אלף. וסמוך ליה כי עם קדוש אתה לה' אלקיך, לא תבשל גדי בחלב אמו, הבנים הצעירים הם הגדירים, ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים, ואם אתה רוצה לבשל ולבכר את גדיותיך (מלשון בישול וביכור פירות), שתתבשל להיות פרי תפארת בכרם בית ה', אז תדע כי אי אפשר להגיע לזה בחלב אמו, אלא יש להקיא החלב שינק משדי אמו עבור התורה, ורק אז מגיעין לכרתה של תורה, כאשר לא מביט על גופו אלא על צורכי נפשו, ובחלב האם לא תוכל לבשל ולבכר את זרעך.

וְרִימוֹז גם כן שאין מעשרין מן החדש על הישן, לא לזוז מדרך ישראל סבא, להדריכם על דרכי החדשים אשר מקרוב באו לומר, שאין להכביד על התלמידים להיות ספי ליה כתורא (כבא בתרא כא.), אלא צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על דרכי אבותינו הישנים, ואין מעשרין מן החדש על הישן, למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים, שהלימוד יביאנו לידי מעשה, ותלמוד ליראה את ה'.

וְנִרְאָה לרמוז במאמרם (מנחות כט.) שאמרו על רבי עקיבא, שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של

הלכות, שיש בזה רמז, כי צער וכאב שעובר על גוף האדם, וכל חלישות הדעת שעובר על לבו, הוא דוקר עליו כקוץ המכאיב את הבשר. אמנם השכר על זה עצום מאד, שעל כל דבר של מיעוט תענוג, משלמים להאדם השגה יתירה בתורה, ומדוחק ומצער עיניהם מנהירות בתורה. ורבי עקיבא שעבר עליו כל כך מסירת נפש על תורה, שהתחיל ללמוד רק בהיותו בן ארבעים שנה, ועזב את ביתו על כ"ד שנה רצופות עבור שיתעלה בתורה (כתובות סב.), כמה קוצים עברו על בשרו, ושילמו לו מלמעלה השגה יתירה ונפלאה בתורה, עד שעבור כל קוץ וקוץ נתנו לו שכר השגות תילי תילין של הלכות.

ויש לומר דיש בזה רמז גם על חודש אלול, ימי הרצון של תשובה ארבעים יום עד יום הכיפורים, שיש להקדישם

ביתר שאת קודש לה', לתקן ימי השנה שעברו בתשובה ומעשים טובים. אשר במשך השנה יש שנ"ד ימים, והמעשר מהם הוא שלשים וחמש ימים, אשר הם הימים שמראש חודש אלול עד יום הכיפורים (חזן מהשבתות שהם בלאו הכי קודש לה'), ויש לעשר אותם קודש על כל השנה. והיושב בתענית אקרי קדוש, ואם כי בדורות אלו אין כח לזה, וכמו שהאריכו בספה"ק, מכל מקום אין החטאים נמחקים מעצמם, ואין הגוף מזדכך ומתמרק בלי דבר, וכל אחד לפי מה שהוא צריך לזכך עצמו, עכ"פ בתענית שעות, או להפסיק קצת באמצע תאות אכילתו, ולמנוע עצמו ממאכל מסויים שנפשו מתאוה וכו', ואז יחשב למעלה גם דבר קמץ כמו הגדולות שבימים הקדמונים, ונוכה לשוב בתשובה שלימה לפניו ית"ש, ולתקן כל הפגמים מתוך רחמים ורצון.

סעודה שלישית פרשת שופטים תשע"א לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב ווייען - לאק שעלדריק

ומשפיע על המלך של אותה אומה, ורוחו בקרבו, ולעומת זה מלכות בית דוד הם יושבים על כסא ה' כביכול, ורוח הקודש שופע עליהם, ומלכותם עם מלכות שמים יתברך אדוקים זה בזה, ולא יצוייר השראת השכינה בקרב כל ישראל כי אם על ידי שבט מיהודה וכו' ע"כ. וכתב עוד להלן (צד.) כי כשישראל ברום המעלות אזי מלכם יושב על כסא ה', ומשמש ברוח הקודש ואורים ותומים, על פיו יצאו ועל פיו יבואו. אמנם בסוד כל אלה הוא יושב על כסא ממלכתו ולא על כסא ה' ע"כ.

ואם כן במינוי מלך הגון יש בו ב' שימות, חדא שמשמין אותו על כסא ממלכתו, ושנית שמשמין אותו למעלה להיות יושב על כסא ה' כביכול. אבל זהו רק במלך אשר יבחר ה' אלקיך בו, והיינו משבט יהודה וכמלכות בית דוד. אמנם אם בוחר במלך 'מקרב אחיך', ולא ממלכי בית דוד, אז 'תשים' עליך מלך, אין זה רק שימה אחת, ולא יושב על כסא ה' רק על כסא ממלכתו.

אמנם יש לבאר יותר, דהנה אמרו חז"ל (ברכות נח.) הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, מלכי אומות העולם אומר ברוך שנתן מכבודו לבריותיו ע"כ.

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו, מקרב אחיך תשים עליך מלך וגו' (י-יב). ויש להבין כפל הלשון 'שום תשים'. ובגמרא (קדושין לב.) דרשו מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול דכתיב שום תשים עליך מלך, שתהא אימתו עליך ע"כ. **ובשיטה מקובצת** (כתובות יז.) כתב דדרשוהו מכפל הלשון, שום תשים, שימות הרבה, היינו שחובה היא לשום תדיר מלך ולחלק לו את הכבוד הראוי, וממילא אף אם המלך מוחל על כבודו ועל ידי כך הוא חדל מלהתכבד במלך, הרי בו ברקע מתהווה חיוב חדש של שימת מלך, כך שהוא חוזר מיד להיות מלך, ועל כן אין מקום למחילה ע"כ. ויש להבין למה מתחילה אמר כפל לשון 'שום תשים', ושוב סיים רק בשימה אחת, 'תשים' עליך מלך.

ויש לומר עוד על פי מה שכתב בתורת משה (צב:) לפרש מה שאמר הכתוב, ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי' (י-יז). וז"ל והנראה בזה שמרמו על דבר עליון, כי ידוע ע' שרים למעלה של ע' אומות מסבבים כסא הכבוד, וכשישראל עושים רצונו של מקום ברוך הוא הם בפנים בסוד ובצל כפניך תסתירני (תהלים י-יז), ועל זה נאמר (ישעיה לב-) ולא יבנף עוד מוריד, וידוע כי כל שר של כל אומה ואומה שורה

ועיין בטורי זהב (סימן רכד) למה אומרים בישראל 'שחלק', ובאומות 'שנתן' ע"ש. ויש לומר דאיתא בגמרא (מועד קטן מז:): מאי דכתיב (שמואל ב כג-ג) לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלקים, הכי קאמר דוד, לי דבר צור ישראל אני מושל באדם, ומי מושל בי, צדיק, שאני גזור גזירה והוא מבטלה ע"כ. וכן אמרו (שבת נט:): כתיב בהו בצדיקים, ותגזר אומר ויקם לך (איוב כב-כח). ואיתא בגמרא (פסחים קט:): מאי דכתיב (תהלים ד-א) למנצח מזמור לדוד, זמרו למי שמנצחין אותו ושמה [למנצח לשון מפעיל, משמע שנותן כח לבריותיו לנצחו], בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם נוצחין אותו ועצב, אבל הקב"ה נוצחין אותו ושמה שנאמר (שם קו-כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו וגו' [אלמא משתבח ביה קרא במשה, וקרי ליה בחירו, משום דשכך חמתו, אלמא שמח הוא בכך] ע"כ. ונראה דזהו מה שאנו משבחים לה' (בפיוט של האדרת והאמונה) הגוי והנצח לחי עולמים, כי בבשר ודם כשמנצחין אותו הוא לו לבויון, אבל הקב"ה מרוב ענותנותו הנצחין שמנצחין אותו הוא לו לנוי, ששמח בכח הצדיקים שזוכין למדרגה זו, והגוי והנצח, שיהיה הנצחין שמנצחין אותו לנוי, הוא רק אצל חי העולמים.

ובתורת המגיד (עניני תפלה) פירש, ארון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, כי הצדיק הוא העיקר מכל היצור, וכל העולם כולו לא נברא אלא בשבילו (ברכות ו:). וזהו ארון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, שהוא ארון העולם רק קודם שהצדיק נברא בעולם, שהוא מתייחס בשם 'כל יציר'. אמנם 'לעת' געשה ונברא הצדיק, מעתה הוא 'בחפצו כל', פירוש בידו לעשות כרצונו וכחפצו ע"כ. (ועיין בשמן ראש ח"ט פ' בהר רנב:)

ולפי זה יש חילוק רב בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם, כי במלך עכו"ם הגם שניתן לו מן השמים מלכות, היינו רק על אנשי בני מדינתו, אבל עדיין יש עליו מלך עליון הוא הקב"ה, מלך מלכי המלכים, ולא נמסר לו חלק ממלכותו ית"ש, אלא שנתן ה' מכבודו, שהוא מלך הכבוד, גם לבריותיו, שגם הם יכולים להיות מלכים על בני מדינתם. מה שאין כן מלך ישראל, המזכיר מאחך היושב על כסא ה', שנטל הקב"ה חלק ממלכותו ושיתף אותו יחד עם מלכותו, שאין הקב"ה יכול לעשות מעתה מאומה לכדו בלי הסכמת המלך ישראל למלטה, שהקב"ה גזור וצדיק מבטלו, אם כן נטל ה' חלק

ממלכותו ומסרה למלך ישראל, על כן מברכין על מלכי ישראל, שחלק מכבודו ליראיו. - ואם כן בהתמנות מלך על ישראל יש בו ב' מינויים, שחוזן ממה שנתמנה למלך על הכלל ישראל, הוא מתמנה גם למלך על ה' כביכול. ועל כן אמר 'שום תשים' עליך מלך, שיש במלכותו שתי שימות, חדא למטה וחדא למעלה.

ולכן דרשו מזה שתהא אימתו עליך, כי מה שיש כח בידו של המלך לבטל הגזירות, והקב"ה מכניע עצמו כביכול לשמוע בקולו, היינו רק כאשר יש בזה אתערותא דלתתא, שהכלל ישראל ממים אונם לדברי המלך, ואימת דברו מוטל עליהם, לא כן כאשר מולולין בדבריו, אי אפשר לו לפעול למעלה. וכמו שביארנו במקום אחר מאמרם (שבת קט:): כל המבזה תלמיד חכם אין לו רפואה למכתו, שזהו על דרך שאמרו (ברכות סב:): כל המבזה את הבגדים לסוף אינו נהנה מהם, שנאמר (מלכים א א-א) והמלך דוד זקן וגו' ויכסהו בבגדים ולא יחס לו ע"כ. וכמו כן כאשר מולול בהחכם ולא שומע לדבריו, אין זכותו מגין עליו להיות נענה בתפלתו לרפואתו. וזהו שום תשים עליך מלך, אימתי יש במינוי המלך שתי שימות, שהוא גם מלך למעלה לבטל הגזירות, רק כאשר אימתו עליך, אז באתערותא דלתתא איתער גם עובדא דלעילא.

ואמר הכתוב שוב, והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו', וקרא בו כל ימי חייו, למען ילמד ליראה את ה' וגו' (יה-יה). ויש להבין וכי מצוה זו בישיבה על כסאו תלוי, ודי באומרו וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו'. ונראה כי הגה המלך נצטוה בשלש מצות מיוחדות, רק לא ירבה לו סוסים וגו', ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו, וכסף וזהב לא ירבה לו מאד (יה-יז). ומעם המצות הללו הוא, כי ריבוי הכסף יוכל להביא את האדם להתרוממות, וכמו שאומר הכתוב (דברים ה-ז) וכסף וזהב ירבה לך, וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך. ואם זהו באדם פרטי שמוגבל במעשיו, מכל שכן במלך שבידו כל המדינה כולה. ולכן כדי שלא יסור את לבבו, נצטוה שלא להרבות סוס וכסף וזהב, אלא כשיעור הנצרך לו.

והעצה לזה הוא רק דביקות בתורה, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, כי בהיות שהם דברים שנפשו של אדם מחמדתן, ויקשה על המלך להתגבר עליהן, על כן דבקו הכתוב בתורה יתר משאר העם. והנה כס"א הוא נוטריקון של

שלוש ענינים הללו כ'ספ ס'זם א'שה, שהקפידה תורה שלא ירבה לו שלא יבא לידי התרוממות. ובהיות שהמלך עלול ביותר לשוב אל כסא'ו, להרבות בסוסים ובכסף ובזהב ובנשים, ובפרט כאשר אינו ברום המעלה לישב על כסא ה' גם כן, אלא כשבתו על כסא ממלכתו לבד, על כן וכתב לו את משנה התורה הזאת וקרא בו כל ימי חייו, ובוה ילמד ליראה את ה'.

וְדִימוֹ באומרו וכתב לו את 'משנה' התורה הזאת, כי תעודת המלך להעמיד את הדת על תלה, ולגדור גדר ולעמוד בפרץ, וניתן רשות להרוג הפורץ גדר, אף שלא מחוייב מיתה בדיני תורה, וכמו שאמרו (יבמות ז:): שמעתי שבין דין מכין ועונשין שלא מן התורה וכו', לעשות סייג לתורה, ומעשה באדם שרכב על סוס בשבת, והביאוהו לבית דין וסקלוהו, לא מפני שראוי לכך, אלא שהשעה צריכה לכך ע"ש. אם כן המלך יוכל גם לשנות דיני התורה כדי להעמיד את הדת על תלה, ולכן אמר וכתב לו את 'משנה' התורה הזאת, שרשאי גם לשנות התורה לקיומה של תורה, שלפעמים ביטולה של תורה זהו יסודה (מנחות צט:).

וְאָמַר שוב, לבלתי רום לבבו מאחיו, ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל (ז-ב). ונראה כי עבודת התשובה הוא צו"ם קו"ל ממו"ן, כנרמז בתשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, אשר כל אחד עולה במספרו קל"ו. ואם המלך ירום את לבבו או יצטרך לתקן את מעשיו בשלשה דברים הללו. וכאשר יסור מן תיבת 'המצוה' הימין והשמאל, היינו האות ה' מימין והאות ה' משמאל, או ישאר בתוכו אותיות מצ"ו, שהוא עולה 'קול' צום' ממו"ן. ועל כן אמר לבלתי רום לבבו, ואז לא יצטרך לסור מן 'המצוה' אות ימין שהוא ה', ואות שמאל שהוא ה', ולהתעסק בצום קול וממו"ן.

וַיְדוּעִים דברי המפרשים, בזאת יבא אהרן על הקודש (ויקרא מז-ג), זא"ת עולה בגמטריא צו"ם קו"ל וממו"ן, כי בזה בא אהרן לכפר על בני ישראל. וזה מרומז גם במה שאומרים בחדש אלול מזמור לדוד ה' אורי, אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי, אם תקום עלי מלחמה 'בזאת' אני בוטח (תהלים כז-ג), שגם כאשר יקימו מחנות מקטריגים על האדם יכולים אנו להיות בטוחים בזא"ת, כאשר נעסוק בצום קול וממו"ן, אז ישתיק מדיינינו.

וְאָמַר שוב אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתו בבית ה' כל ימי חי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו (תהלים כז-ד). על דרך שאמר רבא לרבנן במסותא מנייכו לא תירתון תרתי גיהנם [להיות יגיעים ועמלים בתורה בעולם הזה, ולא תקיימוה ותירשו גיהנם במותכם, ובחייכם לא נהניתם בעולמכם] ע"כ. ואם כן יתכן שגם אחר ישיבתו בבית ה' עוד יירש גיהנם, אם לא יהיה הלימוד על מנת לשמור ולעשות ולקיים. ועל כן ביאר בתפלתו, שתכלית שבתו בבית ה' יהיה לחזות אחר כך בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ולא ח"ו לירש גיהנם אחר כך, שיזכה לתורה לשמה ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

וְאָנֹכִי תוקעין בשופר בכל יום, חוץ מהכוונה הפשוטה, עורו ישנים משינתכם וכו'. להזכיר עוד אותנו על קול השופר של מתן תורה, אשר בקול שופר עליהם הופעת, וכמו שנאמר (שמות יב-ט) ויהי קול השופר חזק מאד, אשר בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ולקבל עלינו עול תורה ומצותיה מחדש, אשר בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, ובוה נוכל להכין עצמינו להימים אשר באים לקראתינו לשלום.

<p>לע"נ מרת חי' צארטל בת ר' חיים ע"ה נפטרה ה' אלול תשי"ח לפ"ק תנצ.צ.ב.ה</p> <p>הונצח ע"י בנה הרב אפרים יצחק היללמאן שלימ"א</p>	<p>לע"נ הגה"ק רבי יונתן בן רבי צבי שטייף זצוק"ל</p> <p>אב"ד דקהלתינו הק' נסתלק מ' אלול תשי"ח לפ"ק תנצ.צ.ב.ה</p> 	<p>נתנדב ע"י ידידיו הרב ר' אשר פרנס שלימ"א לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו תר'י למול טוב</p>	
<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' אברהם מנחם פרענקל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתולדות בנו כמר יהודה נ"י למול טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' אברהם שטערן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו תר'י למול טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' ישראל מרדכי קרויס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו החתן חנני' דוב נ"י למול טוב</p>	
<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' מאיר צבי בערגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' אהרן שלמה וויינגארטן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' שלמה זלמן פאללאק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' שמואל יצחק ברעף הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>